

Motion till riksdagen

1988/89:Ub255

av Mona Saint Cyr (m)

Stöd till glesbygdsskolorna

Landsbygdskampanjen har varit framgångsrik. Den är enligt arbetsmarknadsministern ett led i en process för en samlad offensiv glesbygdspolitik inför 90-talet. Regeringen har i konsekvens härmed avsatt särskilda medel till en mängd olika intressanta utvecklingsprojekt i kampanjens anda. Ministern har förklarat sig beredd att pröva ytterligare nya projektidéer, som kan vara till nytta för landsbyden. En miljon kronor satsas på detta.

Samtidigt som dessa positiva tongångar registreras, demonstrerar landets skolelever mot finansministerens prutningar på skolanslagen. Runt om i landet framträder kommentatorer och framhåller, att glesbygdens skolor blir offren. Skolan i Drevdagen är numera känd för de flesta svenskar genom sin kamp för en egen existens. En skola är en motor i bygdens liv och dess inteckning i framtiden. Glesbygdsskolorna för i dag en osäker tillvaro. Det vore kortsiktigt att avveckla dem samtidigt som man talar om och förhoppningsvis också verkar för en utvecklingsprocess på landsbygden.

Kampanjen "Hela Sverige skall leva" har visat, att många vill engagera sig för den egna bygden. Ofta är bygdens folk berett att gå mycket långt – som i Drevdagen – för att få behålla just sin skola, när den hotas. Helt naturligt tar man på sig ett eget ansvar för dess fortlevnad. Det är hög tid, att stat och kommun ser dessa känslor och initiativ som en resurs och inte som ett bekymmer. Staten bör därför i landsbygdskampanjens anda ge sin andel genom att erbjuda bättre möjligheter för dessa små skolor att leva vidare trots vikande elevunderlag.

Det torde finnas två vägar att gå fram på.

1. Stöd till privat landsbygdsskola

Stödet kan t.ex. utgå enligt följande riktlinjer:

a) När skolans elevantal understiger den "smärtgräns", som länskolnämnden normalt tillämpar, medges skolan övergå i en privat skola med statsbidrag, om föräldrarna så önskar.

b) Statsbidraget utgår med en summa per elev. Denna skall motsvara statens totala medelkostnad per elev i länet.

c) Ett särskilt "småskole-bidrag" tillkommer per elev. Bidraget bör motsvara den extrakostnad, som staten har p.g.a. ett lägre medelelevantal i de små landsbygdsskolorna.

d) Lämpligt är, att kommunen ger ett bidrag till skolan efter samma princip. Kommunbidraget bör alltså motsvara den totala besparing, som man

gör, då barnen inte längre går i kommunens skola. Hit hör sålunda t.ex. kostnader för läromedel, skolmåltider, skolskjuts, vissa personalkostnader m.m. Eleven skall utöver detta givetvis ha tillgång till skolläkare, skolsköterska, kurator, skolpsykolog, kommunal musikskola, pedagogisk ledning m.m. Något hinder för kommunen att ge ytterligare bidrag bör ej införas.

e) Föräldrarna ges möjlighet till egna insatser.

f) Om det skulle bli fråga om kontanta elevavgifter, bör sådana kostnader vara avdragsgilla vid självdeklaration (lika skatteavdrag för alla) eller vara socialbidragsgrundande i förekommande fall.

Grundregeln skall vara, att eleverna ges en undervisning enligt läroplanen. Grundkvaliteten skall givetvis vara minst likvärdig med den, som erbjuds inom det ordinarie skolväsendet.

2. Fortsatt statsbidrag i form av halv basresurs

Stödet kan också utgå efter följande riktlinjer:

a) Vid elevantal mellan 50 och 99 procent av det minsta elevantal, som länskolnämnden normalt tilldelar basresurs för, medges skolan leva vidare med ett statsbidrag, motsvarande halv basresurs. Därtill medges statsbidrag per elev enligt nuvarande tillämpning (förstärkningsresurs och tilläggsbidrag). Detta förutsätter, att kommunen av egna medel tillskjuter resterande hälft av basresursen – enligt eget, kommunalt beslut – och att läraren anses som statsanställd.

b) Det förutsätts, att föräldrarna bidrar på något sätt genom en överenskommelse med kommunen. Ansvaret övergår därvid i tillämpliga delar på föräldrarna.

Med ovanstående alternativ kan en glesbygdsskola leva vidare ner till ungefär halva det elevantal, som i dag utgör "undre gräns", om föräldrarna är villiga att göra en viss egen insats och kommunen är villig stödja skolan.

Alltför sällan ägnas uppmärksamhet åt de små skolornas kvalitet och miljö. De små klasserna innebär för eleven både trygghet och stimulans. Det är väl känt genom erfarenheter från B-skolereformen, att dess elever dessutom danats till självständiga och konstruktiva människor med god förmåga att angripa och lösa problem. De små skolornas harmoniska förutsättningar bör finnas med i bilden, då man överväger möjligheterna att bevara glesbygdsskolan. Den harmoniska glesbygdsskolan har attraktionskraft. Därför värnar föräldrarna om den.

I landsbygdskampanjens anda bör man stanna upp i nedläggningsaktiviteterna och värdera också den lilla skolan i ett nytt ljus. Det är naturligt att se den som en oundgänglig resurs i den offensiv, som arbetsmarknadsministern talar om. Inledningsvis borde man omgående kunna påbörja en försöksverksamhet under förslagsvis tre år. Utvärderingen bör inte uteslutande ske i ekonomiska termer utan därutöver bl.a. även i sociala, varvid föräldrarnas synpunkter och erfarenheter skall tillmätas stor betydelse. Under alla omständigheter bör stor generositet tillämpas vid bedömningen av de små skolornas fortlevnad, om en utredning skulle anses nödvändig före ett beslut i frågan.

Hemställan

Mot. 1988/89

Mot bakgrund av det anförda hemställs

Ub255

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anføres om behovet av att skapa ökade förutsättningar för att driva skolor i glesbygd.

Stockholm den 19 januari 1989

Mona Saint Cyr (m)